

dr. Veress László

**KIEGÉSZÍTŐ SZAKÉRTŐI MEGJEGYZÉSEK A ROMÁNIAI KISEBBSÉGI TÖRVÉNYTERVEZET
ROMÁN KORMÁNY ÁLTAL 2005. MÁJUS 19-ÉN ELFOGADOTT SZÖVEGVÁLTOZATÁHOZ**

(Jelen kiegészítés a törvénytervezet első változatáról 2005. március 21-én közölt szakmai elemzésem folytatása – dr. Veress László)

Az RMDSZ által készített és a román kormány által elfogadott kisebbségi törvénytervezet 1.) erkölcsstelen, 2.) alkotmányellenes, 3.) antidemokratikus, 4.) kisebbségellenes és nem európai valamint 5.) a Kárpát-medencei magyar nemzeti érdekek szempontjából káros

1.) Erkölcsstelen, mert:

Az RMDSZ a mesterségesen elnyert politikai monopóliumával visszaélve – politikai riválisa, a Magyar Polgári Szövetség 2004 évi választásokból román hatósági segédlettel történő kizárásával az RMDSZ megfosztotta a romániai magyarokat egyik alapvető politikai joguktól, a választás szabadságától –, a romániai magyar egyházak és civil szervezetek mellőzésével, a társadalmi-szakmai vita kizárásával gyakorlatilag konspiratív módon készítette és terjesztette a román kormány elé a teljes romániai magyar közösséget érintő jogszabályt

2.) Alkotmányellenes, mert:

A kisebbségi törvénytervezet a hatályos román alkotmány 8. és 40. szakaszai szerint alkotmányellenes, mert korlátozza a romániai társadalmon belül a politikai pluralizmust

A törvénytervezetben **három szűrőrendszer működik**, amely súlyosan korlátozza illetve végső soron meggátolja a kisebbségi szervezetek közötti jogegyenlőséget, ez egyidejűleg a romániai társadalmon belül az alkotmány által szavatolt politikai pluralizmust sérti

Első szűrő, az enyhébb: – a törvény 40 szakasza. A kisebbségi szervezetek –parlamenten belüliek és kívüliek egyaránt – a kisebbségük összlétszáma 10%-nak megfelelő aláírást kell gyűjtsenek. Azon kisebbségek, amelyeknél a fenti arányszám meghaladja a 25.000 főt - kettő ilyen kisebbség van – a magyar és a cigány - legalább 25.000 aláírást kell gyűjtsenek, legalább 15 megyéből, megyénként legalább 300 aláírást.

A cigányság például – sajátos településszerkezete és homogenitása miatt – erre a feltétel teljesítésére például gyakorlatilag képtelen, illetve csak a mindenkori román kormányok közreműködésével képes egy olyan cigány szervezet, amelyet a többségi hatalom szalonszervezetnek szán.

Súlyos elvi kérdés például az , ha egy hagyományosan regionális – egy –két megyére kiterjedő - romániai kisebbség létszáma gyarapodna és elérné a 25.001 főt (például romániai horvátok, lipovánok) akkor miként gyűjtenének az ország 15 megyéből aláírásokat

Az RMDSZ és esetleges politikai riválisa, az MPSZ viszonylatában egyértelmű, hogy az RMDSZ hatalmas helyzeti –logisztikai – politikai versenyelőnyvel rendelkezik, ám elméletileg nem kizárt, hogy az MPSZ is teljesíti a szükséges feltételeket, és román hatósági segédlettel a 2004 évben történtek mintájára nem akad fenn az első szűrőn. A korábbi változathoz képest negatív újdonság a törvény 49. szak. (5) bekezdése amely szerint egy kisebbségi személy egyidejűleg csak egy újjáalakult kisebbségi szervezet tagja lehet. Ez

jogilag rossz megoldás, mert a román párttörvény egyébként helyes logikáját terjeszti ki a kisebbségek szervezeteire, amelyek jogilag nem pártok. Praktikusan ez újabb lehetőséget ad az RMDSZ-nek, hogy vitathassa például az MPSZ támogatóinak szervezeti hovatartozását, hiszen bármikor lehet hivatkozni évekkal korábbi RMDSZ tagságra, megtámadni és meddő jogvitába fojtani a rivális magyar szervezet bejegyzési kezdeményezését. De legyünk optimisták, jön tehát a második szűrő...

A második szűrő, a veszélyesebb, a versenytárs kiiktatására szolgáló újabb biztonsági elem a tervezetben: a törvény 49 szakasza Az előző feltételt a román hatóságok által elismerten teljesítő kisebbségi szervezet egy újabb – hatósági hozzájáruláshoz kötött – feltételnek kell megfeleljen, nevezetesen a román kormány 26/2000 évi határozatában előírt bizonyos közhasznúsági feltételeket kell teljesíteni. Ezek teljesítését a román kormány kisebbségi hivatala ellenőrzi és hitelesíti, igazolja („atesta”) (jelenleg Departamentul pentru Relatii Interetnice, a törvény szerint majd nevet változtat, új neve az Autoritatea pentru Relatii Interetnice). Ezen hivatal elnöke hagyományosan az RMDSZ tisztségviselője, jelenleg Markó Attila államtitkár. Tehát az RMDSZ vezette hivatal vizsgálja az RMDSZ riválisát, egy olyan eljárásban, amelyben százegegy formai, alaki kifogást lehet támasztani, amit majd a román bíróságok évek múlva elbírálnak (az MPSZ 2004 évi román alkotmánybírósági beadványára például a mai napig még nem kapott választ) Ez egy újabb lehetőség arra, hogy a politikai riválisokat közigazgatásának álcázott módszerekkel iktassák ki a versenyből. De még mindig legyünk optimisták, tételezzük fel, hogy az RMDSZ és MPSZ egyaránt sikerrel veszi a korábbi két akadályt, tehát jön a harmadik szűrő...

A harmadik szűrőt – a törvénytervezet 73 szakasza – végzetes az MPSZ számára, azon nem tud semmiképpen átmenni. Érdemes szó szerint idézni ezt a szakaszt:

„Jelen törvény értelmében az állam a kulturális autonómia gyakorlását illetően azt a kisebbségi szervezetet tekinti reprezentatívnak, amelyik részt vett és mandátumot szerzett a parlamenti választásokon , vagy ha az illető kisebbségi szervezetei közül egyik sem szerzett parlamenti mandátumot, akkor azt, amelyik a legtöbb szavazatot szerezte „

A törvénytervezet szerint tehát abban az esetben ha az RMDSZ és az MPSZ egyaránt teljesíti a törvény 40 és 49 szakaszában foglaltak, akkor is az RMDSZ a kizárólagos haszonélvezője a törvény által szavatolt politikai, jogi és pénzügyi többletjogosítványoknak, amelyekkel tovább növeli amúgy is tetemes és mesterséges politikai előnyét. Ezen előnyök birtokában valószínű, hogy egy következő parlamenti választáson az RMDSZ – ha nem is éri el már a parlamenti küszöböt – mégiscsak számszerűen több szavazatot szerez mint a gúzsba kötött versenytársa, az MPSZ. Ezt tehát a köznyelvben sakk-matt-nak nevezik, amelynek egyedüli nyertese az RMDSZ és súlyos vesztese a politikai pluralizmus lehetőségétől megfosztott teljes romániai magyarság

Így biztosítják tehát alkotmányellenes jogi eszközökkel azt a politikai célt, hogy az etnokratikus román állam által napjainkra teljesen alárendelt/kitenyészett RMDSZ közjogilag legalább 8 évre még politikai porondon maradjon és továbbra is kisajátítva tartsa és torzítsa a romániai magyarság politikai akaratképzését, intézményrendszerét.

A kodifikáció jogdogmatikai kohéziójára, maradandóságára és közjogi alapjaira további alkotmányossági veszélyforrást jelentenek a román alkotmány sarkalatos nemzetállami klauzulái:

2003 októberében az RMDSZ támogatásával is módosított román alkotmány - mint magasabb rendű jogszabály - **első szakasza** , mely szerint „ Románia szuverén és független, egységes és oszthatatlan nemzetállam” , **második szakasza** „ A román nép a nemzeti szuverenitás letéteményese” , **negyedik szakasza** „ Az állam alapja a román nép egysége és állampolgárainak szolidaritása „, alkalmas arra, hogy a román politikai szándékváltás esetén az alkotmányra hivatkozva lesöpörjék a tervezetben a kisebbségek részére megfogalmazott deklaratív államalkotói státust, amely kétségtelenül jelentős fogalmi és politikai előrelépés, ám közjogi megalapozás hiányában bármikor mellőzhető, felülírható. Ezen szilárd közjogi alapot a román alkotmány kötelező és megfelelő módosítása jelentheti, azaz a „ román nép” fogalmának alkotmányjogi értelmezése (**Emlékeztető: Az RMDSZ 2003 októberében arra a román alkotmány megszavazására buzdított, amelynek például az 54.szakasza szerint „ Az ország iránti hűség szent” , ám négy hónappal korábban, 2003 júniusában az RMDSZ hozzájárult, hogy a magyar státustörvény módosítása során az MSZP-SZDSZ kormány törölje a törvényből az egységes magyar nemzet kifejezést**)

A fenti problémát az RMDSZ is érzékelte, hiszen miközben tagadta a probléma létét, az eredeti magyar szövegváltozatban sebtében kiegészítette a kisebbségi törvénytervezet egyébként nagy hangerővel dicsért és hivatkozott 2 szakaszát, az alábbiak szerint (az utólagos kiegészítés vastagítva és dőlt betűvel kiemelve – VL)

2. szakasz: „ A nemzeti kisebbségek a többségi román nemzettel együtt államalkotó tényezők, ***mint a román nép egységének része*** „

Ezen kiegészítés egyértelmű kísérlet volt az RMDSZ részéről a hivatkozott közjogi probléma kezelésére, **ám a román kormány által elfogadott szövegtervezetben a kiegészítés nem szerepel.** Nem véletlenül, hiszen román etnokratikus állami érdek a közjogi megalapozatlanság fenntartása

A hivatalos, irányadó román szövegben így szól a 2. szakasz

Art.2 „ Minoritatile nationale sunt recunoscute ca factori constitutivi ai statului roman”
azaz magyarul

2 szak „ A nemzeti kisebbségek a román állam elismert alkotó tényezői”

3.) Antidemokratikus, mert:

célja - a politikai verseny korlátozása mellett - a kisebbségi társadalmak és intézményrendszerek politikai ellenőrzése, **várható hatása** a politikai és szakmai kontraszelekcio erősítése a kisebbségi közösségeken belül. Orweli megoldás, hogy mindeközben a törvénytervezet a decentralizálás és a szubszidiaritás európai alapelveire hivatkozik, amelyet hagyományos román módszer szerint igen sajátosan és kreatívan valósít meg.

Példák: az elfogadott tervezet – a korábbiaktól eltérően - megkülönbözteti a **kisebbségi szervezetek közjogi és magánjogi oktatási és kulturális szervezeteit (organizatii de statut de drept public és de drept privat)**

A tervezet ugyan pontosan nem definiálja a státuskülönbséget, ám a szöveg logikai értelmezése alapján következtethető, hogy az állami szerepvállalás illetve a költségvetési pénzek felhasználása függvényében minősül közjogi vagy magánjogi státusúnak egy kisebbségi szervezet.

A probléma csak annyi, hogy a Nemzeti Kulturális Autonómia Tanácsok különböző jogköreit kiterjeszti a magánjogi státusú kisebbségi szervezetekre is, így például az RMDSZ által szervezett belső választásokon létrehozandó 91 tagú Magyar Kulturális Autonómia Tanács mint a kulturális autonómia letéteményese beleszólhat a magánjogi státusú magyar oktatási, kulturális szervezetek ügyeibe (Sapientia erdélyi magyar magánegyetem, magánóvodák, magánalapítású helyi, települési kulturális szervezetek) mint például:

Törvénytervezet 58. szak. b.) pontja és c) pontja szerint „ az anyanyelvű oktatás megszervezése, felügyelete és ellenőrzése a magánoktatási intézményekben „ „az anyanyelvű kulturális magánintézmények megszervezése, felügyelete és ellenőrzése „ vagy az **58. szak g. pontja** „anyanyelvű oktatási magánintézmények vezetőségének kinevezése „

Ez praktikus azt jelenti, hogy a majdan RMDSZ által uralt Magyar Autonómia Tanács közjogi jogosítványokat kap arra, hogy befolyásolja az RMDSZ-en kívüli romániai magyar intézményi világ működését, beleszóljon a nem román állami forrásokból, hanem önerős magánforrásokból működő romániai magyar szervezetek személyi ügyeibe.

Antidemokratikus az is , hogy a román állam nem szavatolja számon kérhető módon a romániai magyarok adólejeiből is begyűjtött állami költségvetésből az intézmények finanszírozását hanem közjogi lehetőséget ad az RMDSZ által uralt Magyar Autonómia Tanácsnak, hogy a „ **nemzeti kisebbségekhez tartozó személyekre vonatkozóan különleges adót állapítson meg a kulturális autonómia működésének biztosítása céljából**” – a törvénytervezet **58. szak. L) pontja**

Ezáltal megteremtik a túlnyomó többségében nehéz anyagi viszonyok között élő romániai magyar emberek kétszeres adóztatásának lehetőségét, ami egyidejűleg antidemokratikus és alkotmányellenes.

Tekintettel arra, hogy az RMDSZ által létrehozandó Magyar Autonómia Tanács Állandó Titkárságának apparátusát a román költségvetésből fedezi, **így az RMDSZ a következő pénzügyi forrásokból táplálhatja politikai monopóliumát:**

- 1.) a román párttörvény szerint, a parlamenti képviseletével arányos román költségvetési források
- 2.) a kisebbségi törvénytervezet 48. szak d.) pontja alapján mint kisebbségi szervezetnek alanyi jogon járó román állami költségvetési forrás (ebből az RMDSZ kívül minden romániai magyar szervezet ki lesz zárva, amely nem kíván vagy nem tud újraalakulni a törvény feltételei szerint)
- 3.) a magyar státustörvény alapján létrehozott státusirodák RMDSZ pártcélokra való kisajátításának mintájára várható, hogy a román költségvetésből finanszírozott Magyar Autonómia Tanács apparátusa a személyi átfedések révén tulajdonképpen az RMDSZ pártstruktúráit erősíti
- 4.) kizárólagos rendelkezési és redistribúciós jogkör (lásd Communitas Alapítvány, Illyés Közalapítvány alkuratoriumi rendszere) a romániai és magyarországi pályázati pénzek fölött, amelyeket kiegészítenek az esetleges európai uniós pénzek fölötti döntési illetve lényeges befolyásolási lehetőségek
- 5.) a romániai magyar emberekre kivetett „ különleges helyi adó „

4. Kisebbségellenes és nem európai, mert:

a) Lejárátja, kiüríti és kompromittálja az autonómia / kulturális autonómia Európából ismert (Dél-Tirol, Spanyolország, Nagy-Britannia, Skandinávia) fogalmát, intézményét, gyakorlatát. Románia uniós csatlakozásával a romániai magyarság ügye olyan európai problémává válik, amely csak és kizárólag európai megoldásokkal kezelhető. **Az RMDSZ által javasolt és a román kormány által elfogadott kulturális autonómia kerete és koncepciója nem európai mintákon alapul, hanem egy etnokratikus többségi hatalom és ezen hatalmat kiszolgáló, legitimáló kisebbségi szervezet politikai alkujának közjogi szentesítése.**

b.) Erősíti a romániai magyar intézményrendszerben a politikai függőséget, a szakmai és politikai kontraszelekción, erősíti a romániai magyar közösség politikai, gazdasági, kulturális reálfolyamatainak torzulásait, ezért gyengíti a kisebbségi közösséget.

c.) Maradéktalanul és hosszú távra kiiktatja egy önmagát ellenőrizni képes és ezért a kölcsönös fékek és ellensúlyok miatt egészséges(ebb) romániai magyar politikai élet és közélet esélyét, torzítja a romániai magyar közösség politikai akaratképzési és képviselési mechanizmusát, ezért gyengíti a kisebbségi közösséget.

d.) Mentálisan, társadalomlélektanilag rombolja az erdélyi magyarságot, erősíti a kilátástalanság, becsapottság és kiszolgáltatottság érzetét, ezért gyengíti a kisebbségi közösséget.

e.) Megerősíti a román etnokratikus állam ellenőrzési lehetőségét és nemzetközi mozgásterét, leplezi és legitimizálja külföldön a román állam demokratikus deficitjét.

f.) Legkevesebb további egy évtizedre tartósít egy mesterséges kisebbségi politikai monopóliumot.

5.) Kárpát-medencei magyar nemzeti érdekek szempontjából káros, mert:

A legnagyobb magyar kisebbségi közösségre vonatkozó tervezett kodifikáció megtöri a kárpát-medencei magyar politikai kapcsolatokra irányadó európai léptékű autonómiatörekvéseket, precedenst és követendő negatív mintát jelenthet a többi utódállam és magyar közösségek kapcsolatában. A törvénytervezet – elfogadása esetén – jelentősen korlátozza a Magyar Köztársaság nemzeti kormányai által a hiteles és európai léptékű romániai magyar autonómiatörekvéseknek nyújtott jövőbeli támogatás lehetőségét, eredményességét és nemzetközi hatékonyságát..

Budapest, 2005. május hó 24. napján